

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

כיצד קומצים

יד קמוצה, היא יד סגורה, והקמיצה במנחות היא, שהכהן יטול חלק מהמנחה בידו הקמוצה.

ואמר רבא, שפעולת הקמיצה היא כדרך שבני אדם קומצים, ומשמע מדבריו, שהכהן נוטל חלק מהמנחה בכל היד הקמוצה.

אולם מהברייתא הוכיחו, שהכהן אינו קומץ בכל ידו, אלא **בשלוש אצבעות** בלבד, [קמיצה אמה ואצבע], **על ידי שכופף אותן עד שמגיעות לפס ידו, וכל מה שנכנס מהמנחה בין האצבעות הללו לפס היד, הוא בכלל הקומץ, אבל היוצא חוצה להם, פסול, ולכן אם יצא מהצדדים, הכהן משווה אותם, על ידי הזרת מצד אחד, ועל ידי האגודל מצד שני.**

ומהברייתא משמע, שרוב המנחות שהם מקמח שאינו אפוי, אין בהם צורך בהשוואת הצדדים על ידי הזרת והאגודל, [כי מאחר שהם מקמח דק, כל שאינו נתפס בין האצבעות לפס היד, נופל, ולא יוצא מהצדדים כלום]. ורק במנחת מחבת ומרחשת, שהם נאפות תחילה, ואחר כך נעשות פתיתים, מאחר שאי אפשר לפוררם כל כך שיהיו דקות כקמח, יוצא מהם מהצדדים, וצריך להשוותו על ידי הזרת והאגודל. וזו היא מאחת העבודות הקשות שבמקדש, כי קושי גדול הוא להשוות שלא יהיה חסר ולא יתר. [ועבודות קשות נוספות הן, המליקה של העופות, המבוארת במסכת זבחים, והחפינה של קטורת יום הכיפורים, המבוארת במסכת יומא].

ואמר רב פפא: פשיטא לי, מלא קומצו כדקמצי אינשי, [ולכאורה, מלשון זה משמע, שרב פפא חולק על האמור לעיל, ואומר, שהקמיצה היא בכל היד, כדרך בני אדם, ואינה עבודה קשה. וכן דעת הרמב"ם. אולם רש"י מפרש, שרב פפא אינו חולק על האמור לעיל, שהקמיצה בשלוש אצבעות, ולא בא אלא לבאר באיזו אופן נעשית הקמיצה, והיא] **שמכניס את צידי האצבעות, ודוחק בהם בקמת, שיכנס לתוך ידו.**

ובאופנים הבאים הסתפק רב פפא, האם הקמיצה כשרה, [ומסקנת הגמרא בתיקון].

א. קמץ בראשי אצבעותיו. [שהכניס ראשי אצבעותיו בקמת, ופס ידו כלפי קמח, וקומץ מלא קומצו עד פס ידו כתקנו].

ב. קמץ מן הצדדים. [שנתן גב ידו על הקמח, והוליד ידו עד שנכנס הקמח דרך הצדדים לתוך ידו. לשון אחר, שקמץ מצדי הכלי ולא קמץ באמצע הכלי].

ג. קמץ ממטה למעלה. [שהכניס אצבעותיו בקמת, וגב היד כנגד הקמח, וקומץ].

הקומץ החסר והיתר פסול

אין הקומץ כשר, אלא כשהכהן קמץ כפי המבואר לעיל.

אבל אם קמץ יותר מכך, כגון שהיה הקמח יוצא חוץ לאצבעות מהצדדים, או שנראה הקמח בין ראשי האצבעות לפס ידו, ונמצא שהקומץ מרובה ממה שהיה אם היה מצמיד את ראשי האצבעות לפס ידו, הרי זה יתר, ופסול.

וכן אם קמץ פחות מכך, כגון שקמץ רק בראשי האצבעות, ולא פשטן על כל פס ידו, הרי זה חסר, ופסול.

קמץ ועלה בידו צרור או מלח או לבונה

אם עלו באמצע הקומץ, הרי זה חוצץ בין חלקי הקומץ, והוא פסול, כי נעשה כשני קמצים.

וכן אם עלו בין הקומץ לידו, הרי זה חוצץ בין הקומץ לפס ידו, והקמיצה פסולה.

ואף אם עלו בצדדים כלפי חוץ, שאינם חוצצים, לא בין חלקי הקומץ, ולא בין הקומץ ליד, אם שיעור הקומץ אינו שלם אלא עימם, **נמצא שהקומץ עצמו חסר, והרי זה פסול.**

ואין חילוק בדין זה, בין צרור שאינו ראוי להקרבה כלל, לבין מלח שראוי להקרבה, אבל אינו קרב עם המנחה, לבין לבונה שקרבה עם הקומץ, וכולם שווים בזה, מאחר שאינם חלק מהקומץ.

אצבעות היד

האצבע הקטנה קרויה זרת. וממנה מודדים מדת זרת האמורה בחשן ["זרת אָרְכוּ וְזרת רְחִבּוֹ"]. [והמידה היא המרחק מהזרת עד האגודל, כשמרחיקים אותם ככל האפשר זה מזה, וזהו גם שיעור חצי אמה].

האצבע הסמוכה לזרת היא קמיצה. וממנה מתחילה הקמיצה. [כמבואר לעיל].

האצבע האמצעית היא האמה. וממנה מודדים כל אמות הבנין והכלים, לפי שהיא ארוכה מכולן. [המידה היא מאמה עד המרפק].

האצבע הסמוכה לאמה היא אצבע. ועליה נאמר, "וְטָבַל הַכֶּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּדָם".

והאצבע השמנה היא גודל. שעליה נאמרו מתן דם ושמן של מצורע, [וקרויה בלשון תורה בהן].

חפינת קטורת יום הכיפורים

לדעת רב פפא, דין פשוט הוא, שכשאמרה תורה, לכהן גדול ביום הכיפורים "וְלָקַח מִלֵּא הַמִּחְתָּה גִּחְלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה' וּמִלֵּא חֲפָנָיו קְטֹרֶת סָמִים דִּקְחָה וְהָבִיא מִבֵּית לְפָרְחָת", הכוונה לדרך חפינת בני אדם, שמכניסים צידי ידיהם, ומחברים אותם יחד מלאים, וכך הכהן מכניס שתי ידיו דרך צידיהם לקטורת, ומחבר אותם יחד בתוכה, ומוציא אותן מלאות.

ובאופנים הבאים הסתפק רב פפא, האם החפינה כשרה, [ומסקנת הגמרא בתיקון].

א. חפן בראשי אצבעותיו.

ב. חפן מן הצדדים. [שהכניס קטרת בחפניו דרך בין גודל לאצבע. לשון אחר שמכניס חפניו מן הצדדים של כלי].

ג. חפן בזו ובזו ואחר כך קרבן זו אצל זו.

ספיקות בעניין קידוש הקומץ בכלי

א. ספק רב פפא – הדביק את הקומץ בדופן הכלי.

האם די שהקומץ יהיה בתוך חלל הכלי, ואם כן הוא קדוש גם כשהוא דבוק בדפנות.

או שהקומץ צריך להיות מונח בכלי, ואם כן אינו קדוש כשהוא דבוק בדפנות.

ומסקנת הגמרא תיקו.

ב. ספק מר בר רב אשי – נתן את הקומץ בבית קיבול של אחורי כלי הפוך, [כגון שהפך כלי

כגביעים שלנו, שהתחתית שלהם היא בית קיבול הפוך, ונתן בו את הקומץ].

האם די שהקומץ יהיה מונח בתוך כלי שרת, ואם כן מאחר שהוא מונח בתוכו, הוא מתקדש.

או צריך שהקומץ יהיה מונח בכלי שרת כתיקנו, ואם כן כשהוא מונח בבית קיבול של אחוריו, שאינו עשוי לכך, אינו קדוש.

ומסקנת הגמרא תיקו.

שיעור שמן המנחה ודין ריבוי וחסרונו

שיעור השמן שיש לתת לכל מנחה הוא לוג, שנאמר "לְמִנְחָה וְלֶגֶשֶׁם".

המוסיף על השיעור הזה כל שהוא, פסל את המנחה, בין אם הוסיף שמן של חולין, ובין אם הוסיף שמן של מנחה אחרת, ואפילו אם הוסיף שמן שהיה ראוי למנחה הזו, כגון כשהפריש שני לוגין לצורך מנחה זו, כדי לתת בה אחד מהם, אם נתן בה את שניהם פסלה.

וכן אם חסר מהשמן כלשהו, המנחה פסולה, כפי שנתבאר בדף ט', [מהכתוב "וְקִמְץ מִשֶּׁם מִלֵּא קִמְצוּ מִסֻּלְתָּהּ וּמִשְׁמֶנֶה", הבא ללמד, שתהא הקמיצה בלא חסרון שמן].

שיעור הלבונה ודין חסרונה

שיעור הלבונה הבאה עם המנחה, הוא מלא הקומץ, כפי שיתבאר בעזה"י בדף ק"ו, [מהכתוב, "וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ מִסֻּלְתָּהּ וּמִשְׁמֶנֶה וְאֵת כָּל הַלְבָנָה", מקיש לבונה להרמה, מה הרמה קומץ, אף לבונה קומץ].

ונחלקו תנאים, מה השיעור שתחסר הלבונה ותפסול.

לדעת רבי מאיר – מאחר שנאמר, "וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ מִסֻּלְתָּהּ וּמִשְׁמֶנֶה וְאֵת כָּל הַלְבָנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהַקִּטִּיר הַמִּזְבֵּחַ יִיחַם אֲזַכְּרֶתָּה לָהּ", משמע שצריך להקטיר את כל הלבונה שבאה תחילה עם המנחה, ולכן אפילו אם נחסר כלשהו משיעור הלבונה שבאה תחילה עם המנחה, כלומר אם נחסר כלשהו מקומץ הלבונה, הרי זה פסול.

ולדעת רבי שמעון – הכתוב "כָּל הַלְבָנָה", אין משמעותו כולה ממש, אלא כלשהו ממנה, [כמו, "וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתָךְ כֵּל בְּבֵית כִּי אִם אֲסוּף שִׁמּוֹן", שהכוונה לכלשהו, כלומר אין לשפחתך כלשהו בבית כי

אם אסוף שמן], ואם כן כל שנשאר כלשהו מהלבונה, כלומר קרטין [=חתיכה] אחד, הרי זה כשר, [ורק אם נחסרה עד שאין בה אפילו קרטין אחד, היא פסולה].

ולדעת רבי יהודה – אמנם הכתוב "כֹּל הַלְבָנָה", משמעותו כלשהו ממנה כלומר קרטין אחד, אלא שנאמר, "וְאֵת כֹּל הַלְבָנָה", לרבות עוד קרטין, ולכן אף אם נחסרה הלבונה עד שאין בה שני קרטין, היא פסולה.

וכשיעור הלבונה הבאה עם המנחה [=קומץ], כך שיעור לבונה הבאה בפני עצמה, כגון האומר 'הרי עלי לבונה', יביא מלא קומץ לבונה על המזבח. אבל שיעור לבונה הבאה בבזיכים עם לחם הפנים, הוא שני קמצים, קומץ לבונה בכל בזך.

ונחלקו אמוראים, מה השיעור שתחסר הלבונה הזו, ותיפסל.

לדעת רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן – בזה כל התנאים מודים, שבחסרון כלשהו הלבונה נפסלת, שכן גם לדעת רבי יהודה ורבי שמעון, הכתוב הנ"ל, המלמד שאין הלבונה נפסלת אלא בחסרון גדול, אינו מדבר אלא בלבונה הבאה עם המנחה, שנאמר בו, "וְאֵת כֹּל הַלְבָנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה", אבל לבונה הבאה בפני עצמה, אינה בכלל הכתוב הזה, ונפסלת בחסרון כלשהו, ולעניין זה גם בזיכי הלבונה הבאים עם לחם הפנים נחשבים כלבונה הבאה בפני עצמה ולא כלבונה הבאה עם המנחה ולכן גם הם נפסלים בחסרון כלשהו. [ולעניין לבונה הבאה בפני עצמה, יש תנא נוסף הסובר כן, אולם לא נתפרשה דעת אותו תנא לעניין בזיכי לבונה של לחם הפנים].

ולדעת תנא אחד – אף בזה נחלקו התנאים הנ"ל, האם הלבונה נפסלת בחסרון כלשהו, או רק כשתחסר עד שתהא פחות משני קרטין, או רק כשתחסר עד שתהא פחות מקורט אחד. [ולדעת התנא הזה, אפילו בלבונה הבאה בפני עצמה נחלקו, וכל שכן בבזיכי לבונה של לחם הפנים].

דין ריבוי הלבונה

כבר נתבאר, ששיעור לבונה הבאה עם המנחה [או בפני עצמה], הוא קומץ אחד. ושיעור לבונה הבאה בבזיכים עם לחם הפנים הוא שני קמצים. ונחלקו המפרשים באיזה אופן הלבונה פסולה כשהיא מרובה.

< לפירוש ראשון ברש"י.

אם ריבה לה יותר מקומץ אחד, אינה נפסלת בכך, עד שיהיה הריבוי גדול פי שנים משיעורה, כלומר שתהיה הלבונה שני קמצים. [ובזיכי לחם הפנים, ארבעה קמצים].

ומכל מקום, אין המנחה נפסלת בכך, אלא בשעת הקמיצה, שאז נקבעת הלבונה להיות עמה.

ולכן, כשהפריש למנחה שני קמצים של לבונה. אם היו שניהם קיימים בשעת הקמיצה, היא נפסלת. אבל אם אבד אחד מהם קודם שעת הקמיצה, אינה נפסלת אף שמתחילה היו לה שני קמצים לבונה.

ואף לעניין בזיכי לבונה של לחם הפנים, [הנפסלים אם יהיו ארבעה קמצים], הדבר תלוי בשעת סילוק הבזיכים, שהוא כנגד הקמיצה, ואף על פי שבהם הקומץ, שהוא הבזיכים, מבורר אף קודם הקמיצה, אין אומרים שהדבר תלוי בשעה שהגיע הזמן של סילוק הבזיכים, שראויים לקמיצתם, אלא בשעת סילוקם ממש.

< ולפירוש שני ברש"י.

אם ריבה לה שני קמצים, אינה נפסלת, כי כל אחד מהם הוא השיעור הראוי לה, אבל אם ריבה לה שיעור שאינו ראוי לה, היא פסולה.

וכשהפריש לה שני קמצים, אם היו שניהם קיימים בשעת הקמיצה, שניהם הוקבעו להיות עם המנחה, ומעתה, לדעת רבי מאיר הפוסל בחסרון כלשהו, אם חסר מהם כלשהו, אף שיש בהם יחד יותר מקומץ אחד, הרי זה פסול. אבל אם בשעת הקמיצה כבר לא היו שניהם קיימים, אלא אחד מהם, אין האובדן של חברו שקודם הקמיצה, פוסל.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

תרומות יתקבלו בברכה:

עבור הורביץ

בנק פאגי (52) סניף 183 חשבון 654248

ניתן לתרום גם בפיפל